

มติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ครั้งที่ 1/2546

วันอังคารที่ 7 มกราคม 2546

เรื่องที่ 3.7 ขอยกเลิกมติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินฯ ครั้งที่ 1/2542 วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2542 เรื่อง ขอบทบทวมติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินฯ ในการเรียกเก็บค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์จากการขอใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่นๆ ในเขตปฏิรูปที่ดินจากการขอใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่นๆ ในเขตปฏิรูปที่ดิน ข้อ 2

เรื่องเดิม

ตามที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้มีมติการประชุม ครั้งที่ 1/2542 วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2542 และมีมติอนุมัติ เรื่องขอบทบทวมติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินฯ ในการเรียกเก็บค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์จากการขอใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่นๆ ในเขตปฏิรูปที่ดินไว้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. อนุมัติยกเลิกมติ คปก. ครั้งที่ 2/2539 วันที่ 18 มิถุนายน 2539 วาระที่ 4.9 เรื่องการขอใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อก่อสร้างอาคารสำนักงาน ข้อ 2

2. อนุมัติหลักการให้เลขาธิการ ส.ป.ก. มีอำนาจเรียกเก็บค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์จากการขอใช้ที่ดินของ ส.ป.ก. เพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่นๆ ดังนี้

2.1 ที่ดินที่ ส.ป.ก. จัดซื้อให้เรียกเก็บค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ ดังนี้

2.1.1 กรณีที่ดินที่ ส.ป.ก. จัดซื้อมีราคาต่ำกว่าราคาประเมินหรือเท่ากับราคาประเมินของกรมที่ดินในปีที่อนุญาตให้ใช้ที่ดิน ให้เรียกเก็บค่าตอบแทนฯ ตามราคาประเมินของกรมที่ดินในปีที่อนุญาตให้ใช้ที่ดิน

2.1.2 กรณีที่ดินที่ ส.ป.ก. จัดซื้อมีราคาสูงกว่าราคาประเมินของกรมที่ดินในปีที่อนุญาตให้ใช้ที่ดิน ให้เรียกเก็บค่าตอบแทนฯ ตามราคาที่ดินที่ ส.ป.ก. จัดซื้อ

2.2 ในที่ดินของรัฐให้เรียกเก็บค่าตอบแทนฯ ตามราคาประเมินของกรมที่ดินในปีที่อนุญาตให้ใช้ที่ดิน

2.3 กรณีหน่วยงานที่ขอใช้ที่ดินกำหนดให้มีคณะกรรมการกำหนดราคาค่าทดแทนทรัพย์สินโดยมีผู้แทนของ ส.ป.ก. เป็นกรรมการอยู่ด้วย ให้เรียกเก็บค่าทดแทนทรัพย์สินตามที่คณะกรรมการของหน่วยงานนั้นกำหนด เช่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิต ปตท. ฯลฯ

2.4 กรณีที่มีการเสนอขอใช้ที่ดินของรัฐเพื่อกิจการสาธารณูปโภคในเขตปฏิรูปที่ดิน โดยไม่มีการคิดค่าตอบแทนหรือค่าบริการจากประชาชน และ ส.ป.ก. พิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่เป็นการสมควรเรียกเก็บค่าตอบแทนฯ ให้เลขาธิการ ส.ป.ก. มีอำนาจพิจารณาอนุญาตให้ใช้ที่ดินได้โดยไม่ต้องเรียกเก็บค่าตอบแทนฯ

ประเด็นปัญหา

เมื่อ ส.ป.ก. ได้ถือปฏิบัติตามแนวทางการเรียกเก็บค่าตอบแทนฯ ตามมติ คปก. ข้างต้นแล้วปรากฏว่ามีหน่วยงานรัฐหลายแห่งได้ขออนุญาตใช้ที่ดินเพื่อใช้ในการสาธารณูปโภคในที่ดินเอกชน ที่ ส.ป.ก. ได้มาโดยการจัดซื้อ เช่น กรมการเร่งรัดพัฒนาชนบท กรมอนามัย และได้ขอยกเว้นค่าตอบแทนฯ เพราะเห็นว่ากิจการที่ขออนุญาตฯ นั้น เป็นการดำเนินการเพื่อจัดหาปัจจัยจำเป็นขั้นพื้นฐาน และปัจจัยพื้นฐานในการเพิ่มประสิทธิภาพการประกอบเกษตรกรรมซึ่งเป็นประโยชน์โดยตรงต่อเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินฯ โดยเฉพาะกิจการตามระเบียบ คปก. ว่าด้วยการมอบหมายให้เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมพิจารณาอนุญาตการใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่นๆ ในเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2536 ประกาศ ณ วันที่ 4 พฤษภาคม 2536 ซึ่งมอบหมายให้เลขาธิการ ส.ป.ก. มีอำนาจในการอนุญาต แต่ไม่มีอำนาจในการยกเว้นค่าตอบแทนฯ กรณีเป็นการอนุญาตฯ ให้ใช้ที่ดินเอกชนที่ ส.ป.ก. ได้มาโดยการจัดซื้อตามหลักการในมติ คปก. ดังกล่าว

ความเห็นของ ส.ป.ก.

ส.ป.ก. เห็นว่าภาระหน้าที่ของ ส.ป.ก. ตามนิยามของคำว่า “การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม” ที่กำหนดไว้ในมาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินฯ นอกจากภาระหน้าที่ในการปรับปรุงเกี่ยวกับสิทธิและการถือครองในที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและการจัดที่อยู่อาศัยให้แก่เกษตรกรแล้ว ส.ป.ก. ยังมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม การปรับปรุงทรัพยากรและปัจจัยการผลิต โดยให้ คปก. มีอำนาจตามมาตรา 19(6) แห่ง พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินฯ ในการพิจารณากำหนดแผนการส่งเสริมและบำรุงเกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดิน รวมถึงการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิตและคุณภาพผลิตผลเกษตรกรรม ตลอดจนสวัสดิการการสาธารณูปโภค การศึกษา และการสาธารณสุขของเกษตรกร ดังนั้น หากการใด ส.ป.ก. มีหน้าที่ในการจัดหาหรือให้การสนับสนุนเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินฯ ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีหน่วยงานของรัฐได้เข้าดำเนินการให้บริการแก่เกษตรกร ส.ป.ก. ก็ควรให้การส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานของรัฐนั้น โดยเฉพาะปัจจัยพื้นฐานด้านการเกษตร การอนามัย เช่น คลองส่งน้ำ แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค แหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อใช้ในการเกษตรกรรม และอนามัย เพราะถือได้ว่าส่วนราชการนั้นมีส่วนช่วยเหลือ ส.ป.ก. ในการแบ่งเบาภาระด้านงบประมาณในการจัดหาปัจจัยพื้นฐานดังกล่าวให้แก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน

ปัจจุบัน ส.ป.ก. ต้องรับภาระในการจัดหาและพัฒนาปัจจัยการผลิต และการพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานในเขตปฏิรูปที่ดิน ในที่ดินของรัฐครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 50.69 ล้านไร่ และที่ดินเอกชนครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 4.8 แสนไร่ ดังนั้น หากส่วนราชการอื่นมีความพร้อมในการจัดหาปัจจัยพื้นฐานทางการผลิตพืชผลทางการเกษตร และแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคให้แก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินฯ ส.ป.ก. ควรจะให้การสนับสนุนโดยการยกเว้นการเรียกเก็บค่าตอบแทนฯ ให้แก่หน่วยงานของรัฐที่ขอใช้ที่ดินของ ส.ป.ก. ทั้งนี้เพราะจะช่วยให้เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินฯ ได้มีโอกาสได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐได้รวดเร็วยิ่งขึ้น และยังเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระด้านงบประมาณของ ส.ป.ก. ในการจัดหาปัจจัยการผลิตทางการเกษตร แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และยังสามารถให้การสนับสนุนงานบริการขั้นพื้นฐานของรัฐอีกด้วย

ความเห็นของคณะกรรมการพิจารณาการอนุญาตหรือการให้ความยินยอมให้ใช้ที่ดินฯ

เห็นชอบในหลักการ และให้เพิ่มเติมข้อความในข้อ 2.3.1 จากเดิม “หน่วยงานที่ขอใช้ที่ดิน.....” โดยเพิ่มเป็น “หน่วยงานของรัฐที่ขอใช้ที่ดิน.....” และข้อ 2.3.3 เพิ่มข้อความตอนท้ายว่า “และผ่านความเห็นชอบจากชุมชนท้องถิ่นว่าไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม”

คำขอ

1. ขออนุมัติยกเลิกมติ คปก. ครั้งที่ 1/2542 ลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2542 วาระเพื่อพิจารณา เรื่องที่ 3.2 ขอบทวนมติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในการเรียกเก็บค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์จากการขอใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภค และกิจการอื่น ๆ ในเขตปฏิรูปที่ดิน ข้อ 2

2. ขออนุมัติให้เลขาธิการ ส.ป.ก. มีอำนาจพิจารณาการเรียกเก็บค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์จากการขอใช้ที่ดินของ ส.ป.ก. ตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วยการมอบหมายให้เลขาธิการพิจารณาอนุญาตใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่น ๆ ดังนี้

2.1 ให้เรียกเก็บค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ในที่ดินตามราคาประเมินของกรมที่ดิน หรือราคา ที่ ส.ป.ก. ได้จ่ายชำระค่าที่ดินอันมีราคาสูงกว่าราคาประเมินของกรมที่ดินในปีที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ที่ดิน

2.2 การขอใช้ประโยชน์ในที่ดิน กรณีหน่วยงานที่ขอใช้ที่ดินกำหนดให้มีคณะกรรมการกำหนดราคาดำหนดแทนทรัพย์สิน โดยมีผู้แทนของ ส.ป.ก. เป็นกรรมการร่วมด้วย ให้เรียกเก็บค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ในที่ดินตามที่คณะกรรมการของหน่วยงานนั้นกำหนด เช่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ หรือกรณีไม่มีผู้แทนของ ส.ป.ก. เป็นกรรมการ และคณะกรรมการได้กำหนดค่าตอบแทนฯ ไว้ไม่น้อยกว่า ข้อ 2.1

2.3 ให้เลขาธิการ ส.ป.ก. มีอำนาจยกเว้นการเรียกเก็บค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ในที่ดิน เมื่อมีข้อเท็จจริงปรากฏทั้ง 3 กรณี ดังนี้

2.3.1 หน่วยงานของรัฐที่ขอใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคไม่มีการเรียกเก็บค่าบริการ หรือค่าใช้จ่ายใด ๆ จากผู้ใช้บริการ

2.3.2 มีการแสดงเหตุผลที่ชัดเจนว่า การใช้ที่ดินบริเวณที่ขออนุญาตจะเป็นประโยชน์แก่เกษตรกร และต่อชุมชนในท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปที่ดิน หรือเป็นที่ที่เหมาะสมในการรักษาความมั่นคงของประเทศ

2.3.3 การใช้ประโยชน์ในพื้นที่มีการใช้สอยพื้นที่ตามขนาดเนื้อที่ที่จำเป็นแก่การนั้น และกระทบต่อพื้นที่แปลงเกษตรกรรมน้อยที่สุด และผ่านความเห็นชอบจากชุมชนท้องถิ่นว่าไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

มติคณะกรรมการ อนุมัติตามที่เสนอ